Побережець Ганна – кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет.

Карявка Юлія – здобувачка вищої освіти спеціальності D3 Менеджмент, Миколаївський національний аграрний університет

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Досліджується поступ становлення української державності крізь призму ключових історичних етапів від національного відродження XIX ст. до сьогодення. Проаналізовано вплив українського національного руху, події революції 1917-1921 рр., радянського періоду та проголошення незалежності 1991 р. на формування сучасної української держави. Особливу увагу приділено викликам незалежності, демократичним революціям та російській агресії, як чинникам консолідації національної ідентичності.

Процес становлення української державності пройшов через декілька ключових етапів, кожен з яких мав важливе значення для формування сучасної незалежної України. Національне відродження XIX ст. створило ідеологічні та культурні основи майбутньої держави. Діячі української культури та науки, такі як Тарас Шевченко, Михайло Драгоманов, Іван Франко та ін., формували національну свідомість, відстоювали право українського народу на власну мову, культуру та самовизначення. Їхня діяльність сприяла усвідомленню українцями своєї національної ідентичності та політичних прагнень [1].

Українська революція 1917-1921 рр. стала першою масштабною спробою створення незалежної української держави. Проголошення Української Народної Республіки у березні 1917 р., діяльність Центральної Ради, Директорії та інших державних утворень продемонстрували здатність українського народу до державотворення. Незважаючи на поразку визвольних змагань, досвід створення власної армії, органів влади, дипломатичних відносин став важливим для майбутніх поколінь.

Радянський період мав суперечливий вплив на становлення української державністі. З одного боку, Українська РСР зберігала формальні атрибути державності, мала власні державні інститути, представництво у ООН, а з іншого боку, реальна влада належала радянському центру у Москві. Політика українізації 1920-х рр. сприяла розвитку української культури та освіти, проте репресії 1930-х рр., Голодомор 1932-1933 рр. завдали величезної шкоди українському народу. Дисидентський рух 1960-1980-х рр., діяльність

Українського Гельсінської спілки підтримували національну свідомість та готували підґрунтя для майбутньої незалежності [1].

Проголошення незалежності 24 серпня 1991 р. та її підтвердження на всеукраїнському референдумі стало кульмінацією багатовікової боротьби. Український народ вперше отримав можливість самостійно визначати свою долю, будувати власні політичні інститути. Прийняття Конституції у 1996 р. закріпило демократичні принципи, права і свободи громадян. Формування багатопартійної системи, громадянського суспільства, національних збройних сил, впровадження власної грошової системи стали важливими кроками розбудови державності.

Перші роки незалежності супроводжувалися економічною кризою, гіперінфляцією, необхідністю трансформації планової економіки у ринкову. Рудименти імперського і радянського минулого продовжували виявляти живучість у всіх сегментах суспільного буття. Корупція, неефективність державної політики, зубожіння населення створювали перешкоди для успішного державотворення. Водночас відбувалося формування національної ідентичності, відновлювалася історична пам'ять, розвивалася українська мова та культура.

Помаранчева революція 2004 р. та Революція Гідності 2013-2014 рр. [2], що продемонстрували зрілість українського громадянського суспільства, його прагнення до демократичних цінностей та європейської інтеграції. Сучасна українська історія демонструє, що саме демократична система забезпечує виконання ключових зобов’язань владних еліт. Історичний розвиток України відбувався у взаємодії трьох ключових чинників: держави, народу, еліти.

Російська агресія проти України, анексія Криму у 2014 р. та війна на сході країни стали новим випробуванням для української державності, але водночас зміцнили національну єдність та підтвердили непохитну волю українського народу до збереження своєї державності [3]. Волонтерський рух, допомога армії показали силу громадянського суспільства. Міжнародна підтримка України підтвердила визнання її як повноправного суб'єкта міжнародних відносин. Актуальним є дискутування навколо того, якою має стати Українська держава, як зробити владу більш ефективною, політичний режим – більш демократичним і стабільним, а суспільство – більш заможним і злагодженим [4].

Отже, становлення української державності є складним історичним процесом, що пройшов через численні етапи. Період національного відродження XIX ст. заклав ідеологічні основи, українська революція 1917-1921 рр. надала практичний досвід державотворення, радянський період зберіг формальні структури державності. Проголошення незалежності 1991 р. відкрило нову сторінку в історії, коли українське суспільство почало опановувати практичну площину функціонування інституцій незалежної держави. Незважаючи натривалі періоди бездержавності, іноземне панування та сучасні виклики, український народ зберіг своє прагнення до незалежності та здатність до державотворення. Вивчення етапів становлення української

державності є ключовим для розуміння сучасної політичної ситуації та перспектив подальшого розвитку України, як демократичної, правової та європейської держави.

Література

1. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX-XXст. [Електронний ресурс]. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Hrytsak_Yaroslav/Narys_istorii_Ukrainy/ (дата звернення: 14.11.2024).
2. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / НАН України ;Ін-т історії України ; [відп.ред. В. А. Смолій]. Київ: Ніка-Центр, 2016. 796 с.
3. Маринець Надія, Мараєва Уляна, Побережець Ганна. Патріотичний дух українців як шлях до перемоги. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 44, с. 77–83. Visnyk of the Lviv University. Series Philos.-Political Studies. Issue 44, P. 77–83.
4. Побережець Г.С. Незалежність України у 1991 році та перехід до демократії. Актуальні дослідження правової та історичної науки : матеріали міжнародної наукової інтернет-конференції, (м. Тернопіль, Україна – м. Ополе, Польща, 18 – 19 вересня 2023 р.). Тернопіль : ФОП Шпак В.Б. С. 95-98.

Побережець Ганна – кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет.

Кувшиннікова Яна − здобувачка вищої освіти спеціальності D1 Облік і оподаткування, Миколаївський національній аграрний університет

СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ: ВІД ТРИЗУБА КНЯЗІВ ДО ГЕРБА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Досліджено історичний шлях головного державного символу України – тризуба. Простежується його еволюція від княжих часів Київської Русі до офіційного етапу затвердження як малого державного герба у 1992 р. Висвітлено історичний, культурний та політичний контекст появи цього знаку, його символічне значення та роль у відродження української державності у XX ст. Аналізується роль тризуба у зміцненні національної ідентичності. Особливу увагу приділено історичній послідовності символіки, її впливу на суспільну свідомість, а також ролі тризуба як чинника національної згуртованості в умовах утвердження сучасної української державності.